

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ



247442



การศึกษารวมสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในโครงการหมู่บ้านเขาสอนในพื้นที่ ตำบลท่าโสม  
อำเภอเขาสอน จังหวัดอุดรธานี

รังสิริ ดินสุพรรณ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น  
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

พ.ศ. 2553

C00555362

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ



247442

การศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ตำบลท่าโสม  
อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

รังสิต สิ้นฐานาวา



การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น  
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร  
พ.ศ.2553  
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร



หัวข้อการค้นคว้าอิสระ

การศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ตำบลท่าโสม  
อำเภอเมืองเขาสมิง จังหวัดตราด

ผู้วิจัย

รังสิต สิ้นธุนาวา

สาขาวิชา

สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานการสอบ  
(รองศาสตราจารย์ชอบ เข้มกล้า)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน)

โครงการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร อนุมัติให้นำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้  
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อพัฒนา  
ท้องถิ่น

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรี ขจรไชยกุล)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

วันที่ ..... เดือน.....พ.ศ. ....

## บทคัดย่อ

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ

การศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ตำบลท่าโสม อำเภอ  
เมืองเขาสมิง จังหวัดตราด

ผู้วิจัย

รังสิต สินธุนาวา

ระดับการศึกษา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต

สาขาวิชา สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

พ.ศ.

2553

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

217442

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จ.ตราด จำนวน 360 ครั้วเรือน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ค่าร้อยละ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ทางสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนที่ทำการศึกษามากเป็นเพศชาย มีอายุ 51 – 60 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวนสมาชิกในครัวเรือนในส่วนใหญ่จำนวน 4 คน มีภูมิลำเนาเกิดในหมู่บ้าน ระยะเวลาตั้งถิ่นฐานใหญ่มากกว่า 50 ปี ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินส่วนใหญ่น้อยกว่า 6 ไร่ มีอาชีพทำการประมงเป็นหลัก อาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง รายได้ของครัวเรือนและรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 98,318.89 และ 88,213.33 บาทต่อปี เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม มีประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่และมีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน,
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ในพื้นที่ป่าชายเลน ในระดับค่อนข้างต่ำ
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ในพื้นที่ป่าชายเลนพบว่า กลุ่มของประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง การได้รับการฝึกอบรมประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้การทำงานกับเจ้าหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากที่สุด

## Abstract

<b>Independent Study Title</b>	A study of related public participation in preserving mangrove forest in Thasom Sub-district, Mueang Khaosming District, Trat Province
<b>The Researcher</b>	Rangsit Sinthunawa
<b>Level of Study</b>	Master of Arts (Interdisciplinary Study for Local Development)
<b>Academic Year</b>	2010
<b>Independent Study Advisor</b>	Assoc. Prof. Dr. Supot Saeng-ngoen

247442

The purposes of this study were to find out economic and social conditions to discover the participation and to investigate the factors relating to public participation in preserving the Mangrove Forest in Thasom sub-district, Mueang Khaosming district, Trat province. The samples were 360 householders. The study tool was a questionnaire for data collection. The obtained data was analyzed by using a social science package computer program. The employed statistics in this study were percentage, frequency, mean and Chi-square.

The study results revealed that:

1. The majority of the informants were males, aged 51-60, and finished primary school. There were about four members in a family. They were born in the village and had resided there for more than fifty years. They owned less than 6 rais of plot of land. Their main occupation was fishery, followed by agriculture. They earned about 98,318.89 and spent 88,213.33 baht a year. They were the social members who never been trained. However they had experience of preserving the Mangrove Forest and worked with the authorities. In addition, they had good knowledge of ecological system of the Mangrove Forest.
2. Public participation in preserving the forest was found at a low level.
3. The following respective factors most related to public participation: their education levels, durations of settling down in the community, main occupations, household incomes, sizes of occupied plot of land, acquiring the training, experience of preserving the Mangrove Forest, and working with the authorities and participation in preserving the Mangrove Forest.

## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน รองศาสตราจารย์ชอบ เข้มกลัด คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งคอยดูแลให้ปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอน ตลอดระยะเวลาของการทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ที่ให้กำเนิดและสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีเสมอมา ครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ให้กับศิษย์ หัวหน้าและผู้ร่วมงานทุกท่าน พี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจเสมอมา และสุดท้าย ขอขอบพระคุณ ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด จำนวน 1,190 ครัวเรือน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในส่วนของข้อมูลและสถานที่การศึกษาวิจัย

หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ผู้วิจัยขอมอบความดีในครั้งนี้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยอันทรงคุณค่าควรแก่ การเทิดทูน

รังสิต สิ้นธุนาวา

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ

### บทที่

#### 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7

#### 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับป่าชายเลน.....	23
ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด และข้อมูลของพื้นที่ที่ทำการศึกษา...	35
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48

#### 3 วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย.....	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50

<b>บทที่</b>		
	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	52
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
<b>4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</b>		
	ตอนที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องของประชาชน ที่อาศัยอยู่รายรอบ และในพื้นที่ป่าชายเลนป่าชายเลน ในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	56
	ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	73
	ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	90
<b>5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ</b>		
	สรุปผลการวิจัย.....	92
	อภิปราย.....	95
	ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	96
<b>บรรณานุกรม.....</b>		98
<b>ภาคผนวก</b>		
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์ป่าชายเลนพื้นที่ ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.....	104
<b>ประวัติผู้วิจัย.....</b>		116

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	เนื้อที่ป่าชายเลนของประเทศไทย.....	34
2.2	จำนวนประชากร ตำบลท่าโสม อำเภอ เขาสมิง จังหวัดตราด.....	40
2.3	รายได้ขององค์กรบริหารส่วน ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.....	42
3.1	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน.....	52
4.1	จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนที่อาศัยอยู่รายรอบและในพื้นที่ป่าชายเลน ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	60
4.2	คะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของประชาชนที่อาศัยอยู่ราย รอบและในพื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	70
4.3	ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของประชาชนที่อาศัยอยู่รายรอบ และในพื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	72
4.4	คะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	74
4.5	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ชายเลน.....	75
4.6	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด .....	78
4.7	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	79
4.8	ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	80
4.9	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	81

ตารางที่	หน้า
4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	82
4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	84
4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	85
4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	86
4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	87
4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับเจ้าหน้าที่กับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	88
4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนกับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	89
4.17 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	89
4.18 ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า ชายเลนในพื้นที่ ต.ท่าโสม อ.เขาสมิง จ.ตราด.....	90

## สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6